

Asia: VN/18068/2023-OM-41

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä hallintotuomioistuinten kokoonpanoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetuista korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

-

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: voitaisiinko valituslupahakemuksia käsitellä näkemyksenne mukaan mietinnössä ehdotettua laajemmin kahden jäsenen kokoonpanossa?

-

Hallinto-oikeuksien kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuksien kokoonpanoja koskevasta sääntelystä.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on keväällä 2025 esittänyt kommenttinsa ja muutosehdotuksensa kokoonpanosäätelyn uudistamishankkeen työryhmälle koskien oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ehdotettua uutta 1 a lukua (Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus). Suurin osa hallinto-oikeuden tuolloin esittämistä muutos- ja lisäysehdoituksista tuli huomioiduiksi ja sisältyy nyt lausunnolla olevaan mietintöön. Tässä lausunnossaan hallinto-oikeus ottaa mainitun kokonaisuuden osalta kantaa mietinnön sisältöön vain siltä osin kuin se pitää edelleen tarpeellisena ehdottaa siihen muutoksia, joita työryhmäkäsittelyssä ei otettu huomioon.

Lisäksi Hämeenlinnan hallinto-oikeus toteaa yleisellä tasolla, että hallinto-oikeuden ns. peruskokoonpanon säilyttäminen kolmijäsenisenä on perusteltua.

Näkemyksenne julkisia maksuja ja hallinnollisia taloudellisia seuraamuksia koskevista kokoonpanosäätelyehdoituksista (ehdotettu HOL 5 f §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti).

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne väestötietoja sekä etu- ja sukunimeä koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Hallinto-oikeuslain 12 a §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan hallinto-oikeus on nyt ko. muutoksenhakuasioissa päätösvaltainen myös kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä, jollei asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu edellytä kolmijäsenisen kokoonpanon käyttämistä. Käytännössä nämä asiat on Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa myös ratkaistu kahden jäsenen kokoonpanossa. Asioiden laatu ja laajuus huomioon ottaen kahden jäsenen kokoonpanoa voidaan näissä asioissa jatkossakin pitää oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisena. Se, että kahden jäsenen kokoonpanon käyttömahdollisuudesta luovuttaisiin ja asiat ratkaistaisiin kolmen jäsenen peruskokoonpanossa lähinnä nyt ko. asioiden vähäisen vuosittaisen määrän perusteella, ei vaikuta perustellulta.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne yliopistoja, korkeakouluja, ammattikorkeakouluja, ammatillista koulutusta, lukioita ja varhaiskasvatusta koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus ei näe estettä otsikon asioiden käsittelemiselle kokoonpanossa, johon kuuluu kaksi jäsentä. Oikeudellisesti vaikeat/vaativat asiat on joka tapauksessa mahdollista siirtää kolmijäsenisen kokoonpanon ratkaistaviksi. Hallinto-oikeus viittaa tältä osin lisäksi siihen, että perusopetusta koskevat muutoksenhakuasiat esitetään ratkaistaviksi kahden jäsenen kokoonpanossa. Otsikon asioita ei voida täysin rinnastaa perusopetusasioihin, mutta jonkinlaista vastaavuutta asioiden kesken on löydettävissä, ja perusopetuksen asioissa kahden jäsenen kokoonpano on Hämeenlinnan hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne asian käsittelyn päättävien ratkaisujen tekemisestä yhden jäsenen kokoonpanossa ilman esittelyä.

Ehdotuksen mukaan (uusi HOL 5 f § 3 mom) yksi lainoppinut jäsen voisi

- 1) päättää asian käsittelyn raukeamisesta, jos valitus tai muussa hallintolainkäyttöasiassa esitetyt vaatimukset on peruutettu kokonaan;
- 2) päättää asian tutkimatta jättämisestä 81 §:n 2 momentin tai 82 §:n 3 momentin nojalla;
- 3) päättää asian siirtämisestä viranomaiseen tai tuomioistuimeen.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus kannattaa sitä, että edellä mainitut yhden jäsenen toimivaltaan ehdotettavat prosessuaalisin perustein tehtävät asian käsittelyn päättävät ratkaisut olisi mahdollista tehdä myös ilman esittelyä. Esitetyn 5 f §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu ratkaisu ei tosiasiassa sisällä oikeudellista harkintaa. Myös momentin 2 ja 3 kohdissa tarkoitettut ratkaisut ovat usein oikeudellisesti varsin yksinkertaisia, eikä niiden tekeminen ilman esittelyä vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista.

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21,

EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

-

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, jotka nyt ehdotetun perusteella käsiteltäisiin hallinto-oikeudessa kolmen lainoppineen jäsenen peruskokoonpanossa, käsitellä näkemyksenne mukaan kaksi- tai yksijäsenisessä kokoonpanossa?

Kolmen jäsenen ns. peruskokoonpanoa kevyempi kokoonpano olisi perusteltu myös

- jäteastian tyhjennysvälin pidentämistä sekä

- kiinteistön vapauttamista vesijohto- ja viemäriverkostoon liittymisestä koskevilla asioilla.

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, joita nyt ehdotetaan hallinto-oikeudessa käsiteltäväksi kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa (ehdotettu HOL 5 e §), käsitellä näkemyksenne mukaan yksijäsenisessä kokoonpanossa?

-

Muut huomionne kokoonpanojen ehdotetusta laajuudesta hallinto-oikeudessa (ehdotetut HOL 5 b–5 f §).

Hämeenlinnan hallinto-oikeus pitää erityisen kannatettavana esitettyä yksijäsenisen kokoonpanon päätösvaltaisuuden laajentamista koskemaan kaikkia niitä tilanteita, joissa valitus jätetään tutkimatta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 2 momentin nojalla. Näissä tilanteissa ratkaisut ovat usein varsin yksinkertaisia eivätkä juurikaan edellytä juridista harkintaa, joten kevennetty kokoonpano näiden ratkaisujen tekemiseksi on hyvin perusteltu.

Näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuden vahvennettuja kokoonpanoja koskevasta sääntelystä (ehdotetut HOL 5 i–5 l §).

Nykyisen hallinto-oikeuslain 16 §:n 2 momentin mukaan lainkäyttöasian siirtämisestä käsiteltäväksi täysistunnossa päättää ylituomari ja koko osaston istunnossa ylituomari tai osaston johtaja. Mietinnössä ehdotetun uuden HOL 5 l §:n 2 momentin mukaan lainkäyttöasian määrittämisestä käsiteltäväksi täysistunnossa tai vahvennetussa osastokokoonpanossa päättää ylituomari ja koko osaston istunnossa osaston johtaja. Hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että perusteluja sille, miksi ylituomari ei enää voisi päättää lainkäyttöasian määrittämisestä käsiteltäväksi koko osaston istunnossa, ei ole esitetty.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutoksista.

-

Vakuutusosoikeuden kokoonpanosääntelyä koskevat muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista vakuutusosoikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

-

Muut huomiot

Liittyykö korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusoiden kokoonpanosäännöksiin näkemyksenne mukaan muita kuin luonnoksessa esillä olevia muutostarpeita?

-

Muut huomionne työryhmämietinnöstä, mukaan lukien ehdotusten vaikutukset oikeusturvaan sekä ehdotusten taloudelliset vaikutukset.

-

Valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö

Ministeriöitä pyydetään yksilöimään valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevat viittaukset kumottavaksi ehdotettuun hallinto-oikeuslakiin.

-

Ministeriöitä pyydetään ilmoittamaan valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevista hallinto-oikeuden kokoonpanoa koskevista erityissäännöksistä.

-

Vaasan hallinto-oikeus

Vaasan hallinto-oikeutta pyydetään arvioimaan luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä koskevaa ehdotettua sääntelyä (erityisesti ehdotetut HOL 5 d ja 5 g §) hallinto-oikeuslain soveltamiskokemusten perusteella.

-

Yleiset tuomioistuimet

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

-

